

Forensisch dierenonderzoek, twee jaar verder

Dieren laten liever niet merken dat ze ziek zijn en 'baasjes' hebben vaak niets in de gaten.

Begin 2011 vond voor het eerst een studiedag plaats over forensisch onderzoek bij de aanpak van dierenmishandeling. Inmiddels is er meer ervaring opgedaan. Dierenagenten en andere betrokken instanties leren denken in termen van 'plaats delict management'. Vervolging blijft een soort kansspel, waarbij naast bewijsproblemen ook geld een rol speelt.

Op het eerste symposium wisten de inleiders overtuigend duidelijk te maken, dat forensisch dieronderzoek een belangrijke rol kan spelen bij het bewijzen van dierenmishandeling (zie D&M 2011/2). Die gedachte is 'rond gaan gonzen', zoals organisator Frank van de Goot het formuleert. Goede onderlinge samenwerking tussen alle partijen – ambulancepersoneel, inspecteurs, politie, dierenartsen, het OM – blijkt absoluut noodzakelijk. Het delen van expertise en bijna twee jaar praktijkervaring is dan een logische volgende stap. De bedoeling is dat alle betrokkenen leren met beperkte middelen een forensisch dierenonderzoek zo op te zetten dat een officier van justitie er daadwerkelijk een zaak van kan maken die niet op zwakke schakels in de "chain of evidence" wordt geseponereerd. Want seponeren doet het OM kennelijk vaak ...

Goede onderlinge samenwerking tussen alle partijen – ambulancepersoneel, inspecteurs, politie, dierenartsen, het OM – blijkt absoluut noodzakelijk.

Een goede vraag is het halve antwoord

Op het tweede symposium werd de kennis verbreed en verdiept. Er was plaats voor een heldere algemene inleiding over pathologie als medisch specialisme, door dagvoorzitter Mehdi Jiwa, maar ook voor gedetailleerde presentaties over bijvoorbeeld monsternamen en fotografie. Centraal stond forensisch onderzoek als dat deel van het strafrechtelijk onderzoek dat dient om de doodsoorzaak te bepalen.

Andrea "pathologen zijn cool" Gröne van het Veterinair Pathologisch Diagnostisch Centrum aan de Universiteit Utrecht schetste de twee gangbare trajecten van onderzoek aan ingeleverde lichamen of lichaamsdelen: er bestaat al een verdenking of de verdenking komt op tijdens de sectie. Een actueel voorbeeld biedt de wolf van Luttelgeest. De bever in haar maag kwam uit Oost-Europa en was pas gedeeltelijk verteerd – vertering kost normaal gesproken een paar uur – dus deze wolf kan hier niet op eigen kracht gekomen zijn. Dankzij de bever rees het vermoeden, dat er strafbare feiten waren gepleegd.

Belangrijk is dat je niet meteen oorzaken uitsluit – wat op het eerste gezicht moord lijkt (c.q. dierenmishandeling), kan bijvoorbeeld een ernstige longontsteking zijn geweest. Dieren laten liever niet merken dat ze ziek zijn en 'baasjes' hebben vaak niets in de gaten – of ze verdringen het. Steeds vaker worden er dieren ingezonden met een verdenking van mishandeling. Het uitsluiten van die verdenking is dus een belangrijk aspect van het werk.

Vraag aan de lezers

Eén foto die Gröne liet zien werd door niemand goed geïnterpreteerd. Het was een maag vol giftige taxus, dat zag je zo, maar dat die aan een bruine beer had toebehoord ...

Naar aanleiding hiervan kwam er een vraag uit de zaal, die ik onze lezers ook maar eens voorleg. Als een gemeente verkeerd gebruik maakt van onkruidverdelgers en daardoor gaan er dieren dood (bijvoorbeeld eenden), kun je dan iemand vervolgen? De vraag staat ook op onze Facebookpagina (www.facebook.com/verenigingPDM). U kunt daar reageren of een mail naar de redactie sturen (redactie@politiedieren-emilieu.nl).

Van de Goot zette de grote lijnen van het centrale thema uit. Forensisch dierenonderzoek maakt in principe deel uit van het strafrechtelijk onderzoek, het dient vooral om de doodsoorzaak te bepalen en het kan helpen bij het beantwoorden van vier cruciale vragen:

- Hoe lang is dit dier al dood?
- Is het letsel bij leven of na de dood opgelopen?
- Wat voor voorwerp(en) is/zijn gebruikt bij het veroorzaken van letsels?
- Bestaat er wezenlijk tijdsverschil tussen het oplopen van meerdere letsels?

Voor een realistisch antwoord op die vragen is het beslist noodzakelijk, dat degene die een voorval meldt (a) doorgeeft wat hij of zij daar allemaal al van weet of vermoedt en (b) precies formuleert, wat hij wil weten. Dan en alleen dan kan de patholoog de beste methode van veiligstellen van sporen bepalen.

Praktische tips en goede praktijken

De inleiders gaven zulke concrete tips dat de zaal soms een beetje lacherig reageerde. Je moet dus echt nooit gaan schoonmaken, vegen, borstelen want dan verdwijnen je sporen!

Je moet geen metalen maar plastic werktuigen gebruiken want die laten zelf geen verwarrende sporen achter!

Dode lichamen kun je zoals bekend beter niet invriezen, omdat veel sporen dan verloren gaan. Dat geldt ook voor formaline. Bloed kun je beter afnemen in de buurt van de dijbeenslagader, zover mogelijk van het hart vandaan. Er is minimaal één milliliter maar liefst een volle buis (7 à 8 ml) bloed nodig. Proeven kunnen dan herhaald worden, maar 0,1 ml is altijd nog beter dan niks.

Er kwamen ook meer principiële punten aan de orde. Dierenartsen kennen een (niet wettelijk vastgelegd) beroepsgeheim, maar hun eigen Meldcode dieren-

mishandeling (KNMvD 2011) stelt dat een dierenarts, die op grond van die code een melding doet, het beroepsgeheim niet schendt. Het inschakelen van een 'onpartijdige' dierenarts is trouwens aan te bevelen. Er zijn immers meer prikkels om te zwijgen ...

Praktische problemen werden niet verhuld. Het gebruik van sociale media kan tips opleveren, maar het kan ook helemaal uit de hand lopen; gezochte of verdachte mensen worden verrot gescholden en bedreigd. In situaties waarin dieren dood of zwaar-gewond of uitgehongerd worden aangetroffen, spelen vaak ook menselijke drama's een rol. Daarom moet je juist omzichtig te werk gaan.

Plaats delict management

Inleiders uit de wereld van hulpverlening en handhaving – dierenambulance, LID, dierenpolitie¹ – konden bij het begin beginnen. Er komt een melding binnen ... wat doe je dan?

Bij de dierenambulance, vertegenwoordigd door Jacqueline Bouwhuizen en Veri van Ommen uit Nijmegen, kijken ze altijd eerst 'of er nog leven inzit'. Als een dier nog leeft, staat het welzijn voorop. Als het dier dood is, wordt er iets in gang gezet dat plaats delict management heet. Deze methode wordt ruimer toegepast, de nationale politie heeft er een landelijk projectleider voor aangesteld. Doelstelling is dat de werkwijze op en rondom de PD wordt gestandaardiseerd, opdat zoveel mogelijk tactische en technische aanwijzingen op optimale wijze kunnen worden verzameld.

De PD moet worden afgezet, sporen moeten bewaard blijven, allerlei instanties moeten in kennis worden gesteld. Maak op de PD zoveel mogelijk foto's, met een goedkope spiegelreflexcamera of desnoods met je mobieltje - en roep Forensische

Forensisch dierenonderzoek maakt in principe deel uit van het strafrechtelijk onderzoek

¹ Officieel gaat het om 'agenten met specialisatie dieren' – de politie eenheid Den Haag telt bijvoorbeeld in totaal 21 agenten met specialisatie dieren - maar de term dierenpolitie is ingeburgerd geraakt.

Dode lichamen kun je zoals bekend beter niet invriezen.

